

**IMPACTUL STILULUI PARENTAL ȘI AL EVENIMENTELOR TRAUMATICE
DIN COPILĂRIE ASUPRA DEZVOLTĂRII CREATIVITĂȚII LA ADOLESCENȚI**

**THE IMPACT OF PARENTING STYLE AND TRAUMATIC EVENTS FROM
CHILDHOOD ON THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY IN ADOLESCENTS**

Igor RACU, dr. hab., prof. univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău
ORCID: 0000-0001-8143-4908
iracu64@yahoo.com

Adina DAN, drd.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău
ORCID: 0009-0004-4719-8453
psihologadinadan@gmail.com

Igor RACU, Doctor Habilitatus, University Professor,
“Ion Creanga” SPU of Chisinau

Adina DAN, PhD student,
“Ion Creanga” SPU of Chisinau

CZU: 159.95:37.018.1

DOI: 10.46727/c.v1.21-22-03-2024.p94-102

Abstract. The development of creativity in adolescence is a complex process, influenced by a variety of factors, including family environment and life experiences. We aim to examine these issues and highlight their implications for adolescent development practice and research. This article investigates the influence of parenting style and childhood trauma on adolescent creativity. Through the analysis of empirical and theoretical research, it explores how these factors shape various aspects of creativity. A predominantly democratic parenting style was found to be associated with higher levels of originality and semantic abstraction ability. In contrast, traumatic childhood events can impair the ability to generate fluid ideas and elaborate creative content. This review highlights the importance of the family environment and early life experiences in shaping young people's creative abilities and suggests that empathetic and inclusive parental support can promote the development of creativity among adolescents.

Keywords: adolescence, creativity, trauma, parenting style.

Introducere

Creativitatea este o trăsătură complexă și multifactorială, care poate fi influențată de o varietate de factori, inclusiv mediul familial, stilul parental și experiențele de viață din copilărie [1, 3].

Stilul parental poate avea un impact profund asupra creativității copiilor [3]. Părinții care susțin curiozitatea, explorarea și independența copiilor lor creează un mediu propice pentru dezvoltarea creativității. Încurajarea copiilor în explorare îi ajută să-și dezvolte gândirea creativă și încrederea în propriile abilități. În contrast, părinții care pun accentul pe conformism și pe normele sociale pot inhiba creativitatea copiilor. Acest lucru poate avea un impact negativ asupra

dezvoltării lor pe termen lung și poate limita potențialul lor de a reuși într-o lume în continuă schimbare și inovatoare.

Prin urmare, este esențial ca părinții să fie conștienți de impactul pe care îl au asupra creativității copiilor lor și să încurajeze o abordare deschisă și empatică față de exprimarea ideilor și abilităților lor creative. Prin crearea unui mediu familial care să promoveze explorarea și experimentarea, părinții pot juca un rol crucial în susținerea dezvoltării creativității și a potențialului creativ al copiilor lor [1].

Prin susținerea curiozității, explorării și independenței, părinții pot contribui la dezvoltarea unei mentalități creative și a unei abordări inovatoare în viața copiilor lor, pregătindu-i pentru reușită într-o lume complexă și în continuă schimbare.

Creativitatea și starea emoțională sunt, de asemenea, strâns legate [4, p. 11]. Stările pozitive, cum ar fi fericirea și entuziasmul, pot stimula creativitatea, oferind o perspectivă mai deschisă și mai optimistă. Cu toate acestea, și stările negative, precum tristețea sau frustrarea, pot acționa ca surse de inspirație pentru creație și exprimare artistică [1, p. 120].

Există studii care au descoperit că o consecință *posttraumatică* este inducerea intensă a creativității. Creativitatea necesită imaginație, iar imaginația necesită percepția posibilității dincolo de parametrii convenționali. Forțele traumatiche schimbă perspectiva, sparg direct zidurile limitative ale preconcepției [2, 5].

Durerea nu este doar un loc pentru creativitate. În schimb, creativitatea este un loc pentru vindecare. Mulți cercetători sugerează că persoanele creative își canalizează experiențele negative în lucrări creative ca o modalitate de a face față. Creativitatea ajută mintea să înțeleagă lumea personală și exterioară în timpul procesului de reconstrucție. Ajută mintea să dea sens experienței, apoi să înțeleagă și să exprime noi moduri de a fi [2].

Trauma poate induce creativitatea, iar creativitatea induce o creștere posttraumatică. Ernest Hemingway este printre cei mulți care au îndurat traume ca rezultat al unei creativități intense. Pe măsură ce trecem prin viață, colectăm experiențe și cunoștințe, pe care le folosim pentru a dezvolta credințe adânc înrădăcinate despre noi înșine și despre lumea noastră. Întreaga noastră viață este construită pe acele credințe relative. Dar traumele de orice fel sunt perturbatoare din punct de vedere seismic. Acestea au puterea de a sparge întreaga structură a ceea ce știm că este viață. Ele resetează prioritățile, provoacă preconcepțiile și forțează orizonturi extinse în ceea ce este viața și ce este posibil [2].

Scopul cercetării este identificarea influenței stilului parental și a traumelor din copilărie asupra dezvoltării creativității adolescenților.

Astfel, în acest studiu, ne propunem să investigăm două aspecte importante ale dezvoltării creativității la adolescenți (N = 40, cu vârste între 14 și 17 ani): stilul parental și evenimentele traumatiche din copilărie.

Obiective și ipoteze. În corespundere cu scopul cercetării, au fost înaintate următoarele obiective: stabilirea diferențelor cu privire la nivelul creativității în funcție de stilul parental și stabilirea diferențelor cu privire la nivelul creativității în funcție de expunerea la evenimente traumatiche în copilărie.

S-a plecat de la presupunerea conform căreia stilul parental predominant democratic poate fi asociat cu niveluri mai ridicate ale creativității, în timp ce existența unui eveniment traumatic în copilărie poate influența anumite dimensiuni ale creativității.

Variabile și instrumente utilizate

Variabila dependentă a cercetării este creativitatea, iar variabile independente sunt stilul parental și evenimentele traumatice.

Pentru evaluarea variabilelor propuse (creativitate, stil parental și evenimente traumatice) s-au utilizat următoarele instrumente: testul Torrance pentru evaluarea creativității, Chestionarul privind stilurile parentale Robinson și Scala evenimentelor traumatice din copilărie Pennebaker.

Rezultatele obținute

Pentru confirmarea ipotezei 1, *presupunând că există o relație semnificativă între nivelul creativității și stilul parental predominant (permisiv, democratic, autoritar)*, s-a utilizat testul ANOVA – un test parametric, ca urmare a distribuției normale a scorurilor subscalelor creativității (fluiditate, originalitate, elaborare, abstractizare semantică și rezistență la închidere prematură).

Tabelul 1. Testul ANOVA – mediile dimensiunilor creativității în funcție de stilul parental

		N	Mean	Std. Deviation
Fluiditate	Permisiv	14	15.6000	3.04959
	Democratic	15	15.1000	2.64365
	Autoritar	11	14.6000	2.40832
	Total	40	15.1000	2.57314
Originalitate	Permisiv	14	13.2000	1.78885
	Democratic	15	16.9000	2.42441
	Autoritar	11	15.6000	2.88097
	Total	40	15.6500	2.75824
Elaborare	Permisiv	14	15.2000	3.42053
	Democratic	15	17.3000	2.35938
	Autoritar	11	15.6000	2.96648
	Total	40	16.3500	2.81490
Abstractizare semantică	Permisiv	14	12.4000	2.96648
	Democratic	15	17.1000	3.24722
	Autoritar	11	12.8000	3.03315
	Total	40	14.8500	3.75955
Rezistență la închidere prematură	Permisiv	14	14.4000	2.30217
	Democratic	15	15.7000	3.05687
	Autoritar	11	17.0000	3.31662
	Total	40	15.7000	2.95760

Așa cum se poate observa din tabelul 1, diferențele cele mai mari de medii au fost pentru dimensiunea originalitate ($M = 16.90$) și dimensiunea abstractizare semantică a creativității ($M = 17.10$), media fiind mai mare pentru acei adolescenți care au avut parte de un stil parental democratic.

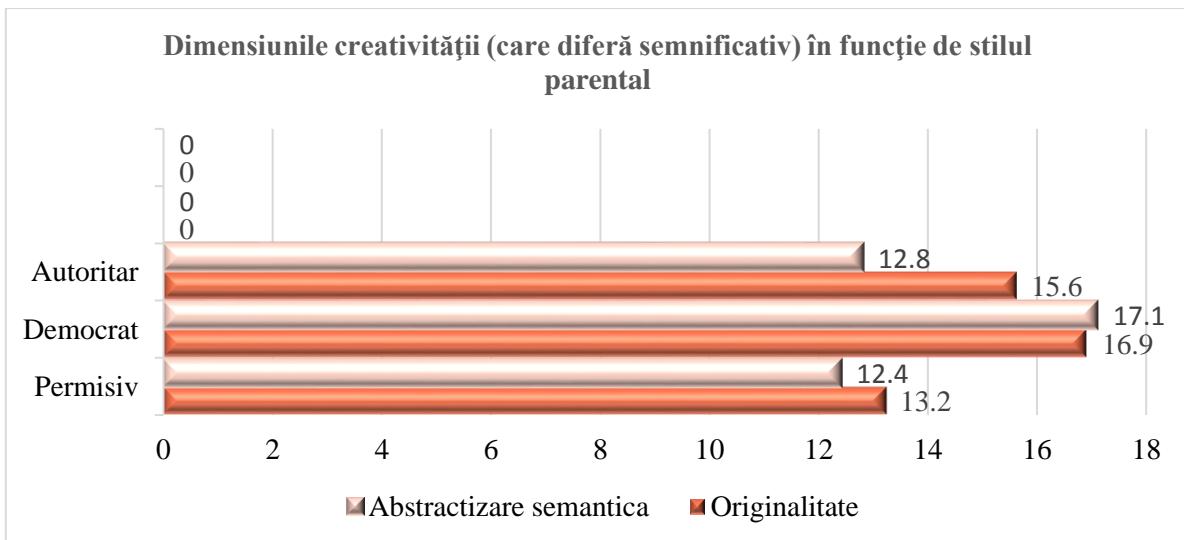

Figura 1. Dimensiunile creativității (care diferă semnificativ) în funcție de stilul parental

Aceste diferențe dintre medii sunt și semnificative din punct de vedere statistic, nivelul de semnificație al diferenței dintre medii pentru originalitate este egal cu 0.040, $p < 0.050$, ceea ce indică faptul că acei adolescenți care au avut parte de un stil parental democratic au un nivel crescut al originalității.

Nivelul de semnificație al diferenței dintre medii pentru abstractizare semantică este egal cu 0.018, $p < 0.050$, ceea ce indică faptul că adolescenții care au avut parte de un stil parental democratic au un nivel crescut al abstractizării semantice.

Interpretarea acestor rezultate statistice arată că există o corelație semnificativă între stilul parental democratic și nivelul crescut al originalității și abstractizării semantice în rândul adolescenților.

În primul rând, nivelul de semnificație pentru diferența dintre medii pentru originalitate este egal cu 0.040 ($F = 3.923$), cu un nivel de semnificație sub limita convențională de 0.050. Acest lucru indică faptul că există o asociere statistică între stilul parental democratic și un nivel crescut al originalității la adolescenți. Prin urmare, adolescenții care au experimentat un stil parental caracterizat prin susținere, încurajare și stimulare a autonomiei au demonstrat o capacitate mai mare de a genera idei originale și inovatoare.

În al doilea rând, nivelul de semnificație pentru diferența dintre medii pentru abstractizare semantică este egal cu 0.018 ($F = 5.177$), iar acest lucru este, de asemenea, sub nivelul de semnificație de 0.050. Aceasta indică spre faptul că adolescenții care au avut parte de un stil parental democratic au prezentat un nivel mai ridicat al capacității de a gândi abstract și de a realiza conexiuni semantice mai complexe. Acest rezultat sugerează că un mediu familial caracterizat prin încurajarea explorării și exprimării libere poate promova dezvoltarea abilităților de gândire abstractă și de abstractizare semantică în rândul adolescenților.

Tabelul 2. Testul ANOVA – dimensiunile creativității în funcție de stilul parental – nivelul de semnificație

		Sum of Squares	Mean Square	F	Sig.
Fluiditate	Between Groups	2.500	1.250	0.172	0.843
	Within Groups	123.300	7.253		
	Total	125.800			
Originalitate	Between Groups	45.650	22.825	3.923	0.040
	Within Groups	98.900	5.818		
	Total	144.550			
Elaborare	Between Groups	18.450	9.225	1.187	0.329
	Within Groups	132.100	7.771		
	Total	150.550			
Abstractizare semantică	Between Groups	101.650	50.825	5.177	0.018
	Within Groups	166.900	9.818		
	Total	268.550			
Rezistență la închidere prematură	Between Groups	16.900	8.450	0.962	0.402
	Within Groups	149.300	8.782		
	Total	166.200			

Pentru verificarea ipotezei 2, *presupunem că nivelul creativității la vârsta adolescenței diferă în funcție de existența unui eveniment traumatic în copilărie*, s-a utilizat testul ANOVA – un test parametric, ca urmare a distribuției normale a scorurilor subscalelor creativității (fluiditate, originalitate, elaborare, abstractizare semantică și rezistență la închidere prematură). Variabila evenimente traumatice este tot una categorială, la fel ca stilul parental.

Tabelul 3. Testul ANOVA – mediile dimensiunilor creativității în funcție de experiența traumatică

		Mean	Std. Deviation
Fluiditate	sub medie	16.0000	3.40588
	medie	14.8750	2.47487
	peste medie	14.5000	1.87083
	Total	15.1000	2.57314
Originalitate	sub medie	15.5000	3.27109
	medie	16.1250	2.35660
	peste medie	15.1667	3.12517
	Total	15.6500	2.75824
Elaborare	sub medie	18.8333	2.04124
	medie	15.7500	2.65922
	peste medie	14.6667	2.16025
	Total	16.3500	2.81490
Abstractizare semantică	sub medie	15.0000	4.97996
	medie	15.3750	4.06861
	peste medie	14.0000	2.09762
	Total	14.8500	3.75955
Rezistență la închidere prematură	sub medie	15.1667	3.12517
	medie	15.5000	2.82843
	peste medie	16.5000	3.33167
	Total	15.7000	2.95760

Constatăm că mediile sunt mai mari pentru două dimensiuni ale creativității: fluiditate și elaborare. Mediile sunt mai mari la aceste dimensiuni pentru adolescenții care au raportat un nivel de expunere la evenimente traumatice sub medie ($M = 16$ – pentru fluiditate, comparativ cu $M = 14.87$ și $M=14.50$; $M = 18.83$ – pentru elaborare, comparativ cu $M = 15.75$ și $M = 14.66$). Adolescenții care au raportat o expunere medie sau peste medie la experiențe traumatice au medii semnificativ mai scăzute la dimensiunile creativității *fluiditate* și *elaborare*.

Interpretarea acestor rezultate statistice arată că există diferențe semnificative între mediile dimensiunilor creativității: fluiditate și elaborare, în funcție de nivelul de expunere la evenimente traumatice.

Pentru dimensiunea fluidității creativității, adolescenții care au raportat un nivel sub medie de expunere la evenimente traumatice au avut o medie mai mare ($M = 16$) în comparație cu adolescenții care au raportat un nivel mediu ($M = 14.87$) sau peste medie ($M = 14.50$) de expunere la aceste evenimente. Acest lucru sugerează că adolescenții care au avut parte de o expunere redusă la traume în copilărie au manifestat o capacitate mai mare de a genera idei și soluții în cadrul activităților creative care implică fluiditate.

În ceea ce privește dimensiunea elaborării creativității, aceeași tendință se observă, unde adolescenții cu un nivel sub medie de expunere la traume au avut o medie mai mare ($M = 18.83$) comparativ cu cei cu expunere medie ($M = 15.75$) sau peste medie ($M = 14.66$). Acest lucru indică faptul că adolescenții care au avut parte de o expunere redusă la traume au prezentat o abilitate mai mare de a elabora și de a dezvolta idei creative într-un mod detaliat și complex.

Aceste diferențe de medii (pentru fluiditate și elaborare) sunt și semnificative, conform nivelurilor de semnificație generate de testul ANOVA. Valoarea F a testului ANOVA pentru *fluiditate* este egală cu 4.911, iar nivelul de semnificație este egal cu 0.021, $p < 0.050$. Valoarea F a testului ANOVA pentru *elaborare* este egală cu 4.052, iar nivelul de semnificație este egal cu 0.036, $p < 0.050$.

Tabelul 4. Testul ANOVA – dimensiunile creativității în funcție de stilul parental – nivelul de semnificație
ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Fluiditate	Between Groups	46.068	2	23.034	4.911	0.021
	Within Groups	79.732	17	4.690		
	Total	125.800	19			
Originalitate	Between Groups	7.691	2	3.845	0.478	0.628
	Within Groups	136.859	17	8.051		
	Total	144.550	19			
Elaborare	Between Groups	48.600	2	24.300	4.052	0.036
	Within Groups	101.950	17	5.997		
	Total	150.550	19			
Abstractizare semantică	Between Groups	9.073	2	4.536	0.297	0.747

	Within Groups	259.477	17	15.263		
	Total	268.550	19			
Rezistență la închidere prematură	Between Groups	6.468	2	3.234	0.344	0.714
	Within Groups	159.732	17	9.396		
	Total	166.200	19			

Rezultatele statistice obținute indică că există diferențe semnificative între mediile dimensiunilor creativității, fluiditate și elaborare, în funcție de nivelul de expunere la evenimente traumatice.

Pentru dimensiunea fluidității creativității, valoarea F a testului ANOVA este de 4.911, iar nivelul de semnificație este de 0.021 ($p < 0.050$). Aceasta indică faptul că există o diferență semnificativă între mediile dimensiunii fluidității în funcție de nivelul de expunere la traume în copilărie. De asemenea, pentru dimensiunea elaborării creativității, valoarea F a testului ANOVA este de 4.052, iar nivelul de semnificație este de 0.036 ($p < 0.050$). Acest rezultat sugerează că există, de asemenea, o diferență semnificativă între mediile dimensiunii elaborării în funcție de nivelul de expunere la traume.

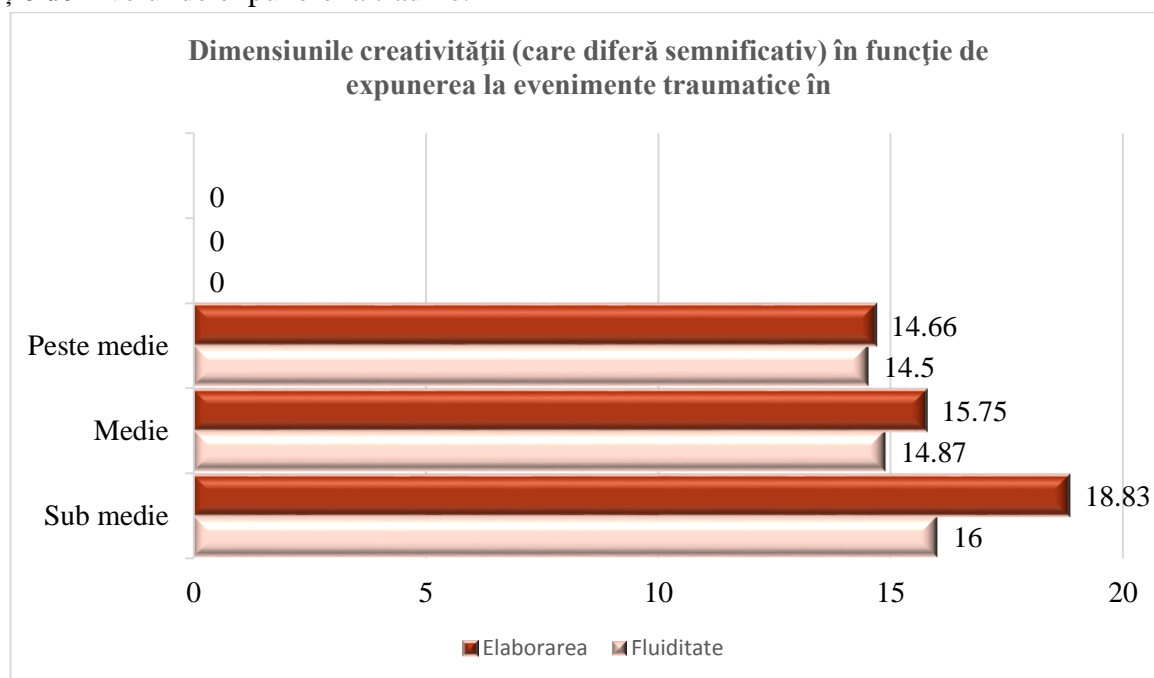

Figura 2. Dimensiunile creativității (care diferă semnificativ) în funcție de expunerea la evenimente traumatice în copilărie

Datele arată că expunerea la evenimente traumatice în copilărie are un impact semnificativ asupra dimensiunilor fluidității și elaborării creativității la adolescenți. Aceste constatări susțin ipoteza că experiențele traumatice pot influența negativ anumite aspecte ale creativității, precum capacitatea de a genera idei fluide și de a elabora conținutul creativ în mod detaliat și complex.

Discuții

Datele obținute pentru prima ipoteză, care verifică relația dintre creativitate și stilul parental, sunt semnificative din punct de vedere statistic și oferă o înțelegere mai profundă a relației dintre stilul parental și creativitatea adolescenților.

Nivelul de semnificație al diferenței dintre medii pentru originalitate și abstractizare semantică indică că adolescenții care au avut parte de un stil parental democratic au demonstrat un nivel crescut al acestor aspecte ale creativității. Acest lucru sugerează că un mediu familial care încurajează exprimarea liberă a ideilor, explorarea și gândirea abstractă poate promova dezvoltarea unor abilități creative mai avansate în rândul adolescenților.

Interpretarea acestor date arată că influența stilului parental asupra creativității nu este doar o simplă coincidență, ci reflectă impactul profund pe care mediul familial îl poate avea asupra dezvoltării cognitive și emoționale a adolescenților. Un stil parental care promovează autonomia, susținerea și încurajarea în fața explorării și a exprimării ideilor poate crea un cadru optim pentru dezvoltarea creativității în adolescență. Aceste constatări subliniază importanța mediului familial în sprijinirea și încurajarea abilităților creative ale adolescenților și evidențiază potențialul pe care îl au părinții de a influența pozitiv dezvoltarea lor pe termen lung. Prin conștientizarea și încurajarea unui stil parental care promovează creativitatea și gândirea liberă, părinții pot juca un rol esențial în pregătirea adolescenților pentru reușită și adaptare într-o societate în continuă schimbare și inovatoare.

Datele obținute pentru ipoteza doi, care evaluează relația dintre creativitate și traumă, sugerează că expunerea la evenimente traumatice în copilărie poate influența nivelul și aspectele diferite ale creativității la adolescenți.

În primul rând, se observă că adolescenții care au raportat un nivel de expunere la traume sub medie au prezentat rezultate mai mari în ceea ce privește fluiditatea și elaborarea creativității. Acest lucru indică faptul că cei care au avut o expunere mai redusă la evenimente traumatice au manifestat o capacitate mai mare de a genera idei variate și de a elabora conținutul creativ într-un mod detaliat și complex.

În al doilea rând, rezultatele testului ANOVA confirmă că diferențele de medii pentru fluiditate și elaborare sunt semnificative din punct de vedere statistic. Aceasta înseamnă că expunerea la traume în copilărie este asociată cu variații semnificative în nivelurile de fluiditate și elaborare a creativității la adolescenți.

Din punct de vedere psihologic, aceste constatări pot fi interpretate prin prisma modului în care traumele din copilărie pot afecta dezvoltarea cognitivă și emoțională a adolescenților. Este posibil ca adolescenții expuși la traume să fie mai puțin capabili să gândească liber și să genereze idei creative, deoarece traumele pot afecta funcționarea cognitivă și emoțională și pot induce stres și anxietate care să limiteze capacitatea de exprimare și explorare a ideilor.

Aceste date subliniază importanța identificării și gestionării traumelor din copilărie în promovarea dezvoltării creativității la adolescenți. Susținerea și intervenția timpurie în cazul adolescenților expuși la traume pot juca un rol crucial în facilitarea exprimării și explorării creativității și în promovarea unei adaptări sănătoase la dificultățile vieții.

Concluzii

Există diferențe semnificative în ceea ce privește stilul parental, originalitatea și abstractizarea semantică. Adolescenții ai căror părinți au un stil parental predominant democratic, au un nivel mai mare al originalității și al abstractizării semantice. Ipoteza 1 a fost confirmată.

Un eveniment traumatic de intensitate mai mare va influența dimensiunile creativității, și anume fluiditatea și elaborarea creativității. Ipoteza 2 a fost confirmată.

Creativitatea la vârsta adolescenței este influențată de stilul parental, dar și de experiențele traumatice din trecut.

Bibliografie:

1. BEGHETTO, R.A., CORAZZA, G.E. *Dynamic perspectives on creativity: New directions for theory, research, and practice in education*. Cham, Switzerland: Springer Press, 2019. 324 p. ISBN 978-3-319-99162-7.
2. LAGO, A. *The link between creativity and trauma* [online], New York, 2019. [citat 12.01.2024]. Disponibil: <https://amberlylago.com/the-link-between-creativity-trauma/>.
3. MEHRINEJAD, S.A., RAJABIMOGHADAM, S., TARSAFI, M. The Relationship between Parenting Styles and Creativity and the Predictability of Creativity by Parenting Styles. In: *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2015. vol. 205, pp. 56-60. ISSN 1877-0428. Disponibil: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.09.014>.
4. ROCO, M., *Creativitate și inteligență emoțională*. Iași: Polirom, 2001. pp. 9-37. ISBN 973-683-654-1.
5. THOMPSON, P., JAQUE, P.V. Childhood Adversity and the Creative Experience in Adult Professional Performing Artists. In: *Frontiers in Psychology*, 2018. 9:111. PMID 29479329. PMCID PMC5812101. DOI: 10.3389/fpsyg.2018.00111.